

БІОПАЛИВО УКРАЇНИ: ЗАКОНОДАВЧЕ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ І ВПРОВАДЖЕНЬ

Лисогор В.М., - д.т.н., професор

Вінницький національний аграрний університет,

Лисогор А. В., – приватний підприємець в галузі біопалива

Махначова Н. М., - магістр з адміністративної діяльності,

РВ Фонду державного майна України

Постановка проблеми

Сьогодні енергетична криза, яка охопила весь світ, об'єднала продовольство та енергетику у взаємопов'язаний сценарій розвитку майбутнього. Все більше країн декларують свою зацікавленість у виробництві палива з відновлювальних ресурсів.

В Україні зроблено перші кроки у законодавчому забезпеченні стимулювання і розвитку біопалив. Так, Закон України «Про альтернативні види палива» від 14 січня 2000 р. визначає правові, соціальні, економічні, екологічні й організаційні принципи виробництва, видобутку і споживання альтернативних видів рідкого і газового палива в Україні. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20 лютого 2003 р. спрямований на використання альтернативних джерел енергії та сприяння розширенню їх використання в паливно-енергетичному комплексі. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку виробництва палива із біологічної сировини» від 26 вересня 2003 р. прийнятий з метою зменшення залежності національної економіки від імпорту нафтопродуктів, забезпечення розвитку агропромислового комплексу, поліпшення екологічної ситуації і з урахуванням Директиви 2003/30/ЄС Європейського парламенту і Ради ЄС від 8 травня 2003 р. стосовно сприяння використання біологічних та інших видів палива із відновлюваних ресурсів.

Історія біодизелю розпочалася в світі після 90-х років минулого століття й стрімко почала набирати обертів. Обсяг біопалива сьогодні — 50 млрд л (36 млн т у нафтовому еквіваленті). І це лише третина біоетанолу, близько 60% якого виробляють у Європі, дещо менше — в США і дуже незначну частку — в інших країнах світу. В Європі лідером з виробництва біодизелю є Німеччина (12 млрд л), друге-третє місце посідають, відповідно, Франція та Австрія.

Фахівці аналізують, скільки можна виділити земель в Європі під культури для виробництва біопалива так, щоб не створити проблемну ситуацію з харчовими продуктами. Тобто, щоб не довелося збільшувати

їхній імпорт, не зашкодити навколишньому середовищу тощо. В Європі розроблено чітку стратегію розвитку біопалива на майбутнє. Вона має три генерації. Біопаливо першої генерації виробляють із біомаси, в другій генерації його передбачають виробляти з еліто-целюлозного волокна, в третій — із водоростей. Щодо третьої генерації, то один літр біодизелю коштує 70–80 євро, й пошуки способу зниження його вартості тривають. На сучасному етапі розвитку біопалива Європа перебуває в перехідному періоді — від першої генерації до другої.

На нашу думку, вкрай необхідно обговорити проблеми розвитку біопалива в Україні та його законодавчого забезпечення.

Огляд останніх публікацій та досліджень

Проблеми виробництва біопалива в Україні в контексті глобалізаційних процесів, продовольчої безпеки і сільського розвитку на сучасному етапі досліджує В. М. Геєць [1]. Автор висловив глобальне бачення питань, які сьогодні пов'язані із продовольчою кризою, що загострилася. Г.М. Калетник один з перших провів узагальнення світових тенденцій розвитку біопалива з біосировини рослинного походження, економічно обґрунтував перспективи розвитку ринку біопалив в Україні [2]. Про катастрофічні наслідки безвідповідального забруднення навколишнього середовища зазначає у своїй праці К.Г. Логвінов [3]. Проблеми впровадження високооктанових кисневмісних добавок до бензинів та шляхи їх вирішення розглядає Є. Міхненко [4]. Практичні аспекти регіонального рівня реалізації стратегії розвитку альтернативних видів біопалива знаходимо в публікаціях В.Г. Мармітка [5].

Зважаючи на численні бензинові проблеми в Україні та світову екологічну ситуацію, вважаємо за необхідне відшукувати варіанти вирішення цих проблем, а тому тема статті є актуальною.

Мета статті

Дослідити та розробити законодавче і фінансове забезпечення актуального напрямку формування програм реалізації біопалива в Україні.

Основні результати досліджень

Як сказано вище В. М. Геєць стверджує, що на наступні 20–30 років проблема голоду в світі залишиться невирішеною, 30-річний цикл розвитку світової економіки закінчується і між десятим та двадцятим роками цього століття сформується новий 30-річний цикл, під час якого відбудеться кілька глобальних процесів. Один із них: європейська індустріальна цивілізація стрімко рухатиметься на Схід, передаючи свої технології та рівень життя. А це означає, що країни, які раніше споживали менше енергії та продуктів, тепер споживатимуть їх

набагато більше. До неї додасться ще одна проблема — це нестійкість сучасних кліматичних та екологічних важелів. Оптимісти вважають, що серйозних кліматичних зрушень не буде, насправді частина Сходу України та майже весь Південь будуть опустелюватися, а це призведе до того, що ресурсні можливості нашої країни і тих країн, які перебувають у вирі європейських проблем, загострюватимуться дедалі більше. До 2030 року посівні площі в Україні під продовольчими та енергетичними культурами стрімко розширяться, і дослідження показують, що співвідношення між ними буде таким: 80% — продовольчі, 20% — енергетичні. Якщо подивитися на Україну в контексті світу та Європи, то дані про сільськогосподарську освоєваність територій свідчать: у світі — 36%, у Європі — 20%, в Україні — 68%; розораність у світі — 10%, в Європі — 12%, в Україні — 54%; розораність сільськогосподарських угідь, відповідно, — 28%, 59% та 80%. В Україні, розв'язуючи цю проблему, слід оптимізувати структуру земельного фонду й вивести з інтенсивного обороту близько 12 млн га землі. Якщо говорити про раціональність землекористування, то розмову треба вести про те, що цей процес має все ж таки відбутися, інакше довгострокову перспективу ми вибудуємо в ірраціональній системі, і всі надії, які покладаються на нас в розрахунках Європейського співтовариства, призведуть до нераціонального землекористування [5].

Якщо поглянути глобально, впливає на поверхню запитання: для чого взагалі у світі виробляють біопаливо? Напевно для того, щоб зменшити антропогенне навантаження на атмосферу й виконати умови Кіотського протоколу. На сьогодні Україна має унікальну можливість для впровадження біопалива, але водночас вона і втрачає свої можливості, бо в цьому напрямі практично нічого не робить [5]. Щодо Кіотського протоколу, який діє з 2008 по 2012 рік, то Україна має ліміт на викиди парникових газів, але використовує його трохи більше ніж 50%, і це є тією слабінкою, яка не стимулює до впровадження біопалива. До України на даний час не застосовують жодних санкцій, але міне зовсім небагато часу і в 2012 році буде проведено оцінку викидів та доведено ліміти на підставі нинішньої ситуації, і тоді будь-яке українське підприємство, яке захоче розвиватися, не матиме такої можливості й муситиме купувати ліміти за кордоном. Якщо нині тонна CO₂ у нас коштує, за різними оцінками, 10–12 дол., то в країнах європейського союзу ця вартість як мінімум удвічі вища. В розвитку біопалива в Україні головне місце належить науці, а фінансують її, як

відомо, дуже незадовільно й не систематизовано. Коли відпрацюємо економічні механізми підтримки, технологічні моменти, технічні, варіанти логістики і все це об'єднаємо в комплекс, тільки після цього зможемо одержати позитивний ефект [2].

Що треба зробити для того, щоб вирішити ці проблеми?

1. Прийняти політичне рішення на рівні перших осіб держави і зрозуміти, що Україні це потрібно й вона займатиметься цим.

2. Створити міжвідомчу раду з упровадження біопалива при КабМіні на рівні заступників міністрів, директорів департаментів.

3. Визначити проблемні питання з упровадження біопалив у розрізі зацікавлених міністерств, відомств і накреслити шляхи їхнього вирішення.

4. Забезпечити достатнє фінансування науково-дослідних установ.

5. Визначити пріоритети упровадження біопалив.

6. Створити сприятливі економічні умови для розвитку біопалив та залучити вкрай потрібні інвестиції.

Крім цього, на думку авторів публікації, законодавці повинні передбачити механізми, що залучають у розвиток біопаливного ринку нафтопереробників. Поки жоден із НПЗ не згодний застосовувати **біодизель** як добавку до палива. У той же час експерти вважають, що введення пільгової акцизної політики для палива з біодобавками допомогло б усунути протистояння між нафтопереробниками і виробниками біопалива.

Висновки

На основі досліджених матеріалів ми змогли охарактеризувати сучасні тенденції та законодавче забезпечення, а також виказати своє бачення та внести пропозиції щодо впровадження біологічного палива в Україні.

Література

1. Чи приживеться біопаливо в Україні? <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=2783&number=91>

2. Калетник Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні: Монографія. – К.: Аграрна наука, 2008. – 464 с.

3. Логвінов К.Г. Клімат. – К., 1970. – 120 с.

4. Міхненко Є. Високооктанова кисневмісна добавка до бензинів // Харчова і переробна промисловість. – 2002. - № 6. – С. 14-15.

5. Мармітко В.Г. Практичні аспекти реалізації стратегії розвитку альтернативних видів палива // Матеріали науково-практичної конференції «Біопаливо та відновлювальні джерела енергії, проблеми і перспективи розвитку». – Вінниця, 2006.

6. Законодавство України // www.rada.gov.ua